

Medisinsk uforklarte helseplager - MUPS

- subjektive symptomer uten objektive funn

Professor dr.med. Kirsti Malterud
Allmenmedisinsk forskningsenhet Bergen
Uni helse

"Det finnes ikke noe slikt symptom, fru Hansen."

Internasjonal terminologi

- MUPS
  - Medically Unexplained Physical Symptoms
- MUD
  - Medically Unexplained Disorders
- MUS
  - Medically Unexplained Symptoms

Medisinsk uforklarte plager og sykdommer (MUPS)

- Langvarige tilstander med invalidiserende symptomer
  - noe annet og noe mer enn hverdagsplager
- "Subjektive" symptomer uten "objektive" funn
  - det medisinske blikk kan ikke påvise synlige og konsistente spor i kroppen
- "Ukjent" årsak
  - hverdagsnære og sammensatte årsaker?

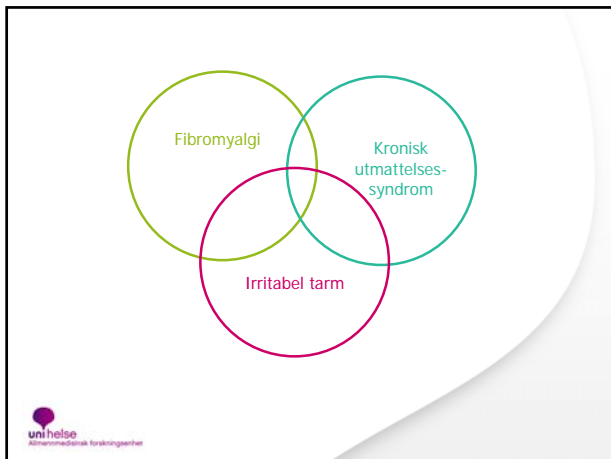
MUPS

Medisinsk uforklarte plager og sykdommer

- Fibromyalgi - kroniske muskelsmerter
- Kronisk utmattelsessyndrom – CFS/ME
- Irritabel tarm – IBS
- Nakkesleng
- Bekkenløsning

- Candida-syndrom
- Amalgam-relatert sykdom
- Inneklima-problemer
- EI-overfølsomhet

- (Funksjonelle lidelser)
- (Somatiseringssyndrom)

Criteria to judge the value of alternative terms for "medically unexplained symptoms"

1. is acceptable to patients
2. is acceptable and usable by doctors and other health care professionals, making it likely that they will use it in daily practice
3. does not reinforce unhelpful dualistic thinking
4. can be used readily in patients who also have pathologically established disease
5. can be adequate as a stand alone diagnosis
6. has a clear core theoretical concept
7. will facilitate the possibility of multi-disciplinary (medical and psychological) treatment
8. has similar meaning in different cultures
9. is neutral with regard to aetiology and pathology
10. has a satisfactory acronym

Fibromyalgi

1. Widespread pain index (WPI) ≥ 7 and symptom severity (SS) scale score ≥ 5 or WPI 3–6 and SS scale score
2. Symptoms have been present at a similar level for at least 3 months
3. The patient does not have a disorder that would otherwise explain the pain.

Wolfe & al 2010

Irritabel tykktarm (Irritable Bowel Syndrome - IBS)

- Smerter eller ubehag i magen (> 12 uker siste år) uten annen underliggende sykdom – med minst to av tre karakteristika:
  1. lindres ved defekasjon; og/eller
  2. er forbundet med forandring i avføringsfrekvens; og/eller
  3. er forbundet med forandring i avføringens form (utseende)
- Følgende symptomer støtter diagnosen:
  - Unormal frekvens og form på avføring, unormal pressing/trykking for å ha avføring, plutselig avføringstrang, følelse av inkomplett tømning, slim i avføringen, luftplager, oppblåsthet eller utspilt mage

•Thompson & al 1999

Kronisk utmattessyndrom (CFS)

- **Utmattelse** som utløses og forverres av anstrengelse, uten normal hvilelindring
  - Nyoppstått
  - Vesentlig funksjonssvikt
  - Varighet over 4 mnd
- Tilleggssymptomer:
  - Kognitiv dysfunksjon, sår hals, ømme lymfeknuter, muskel- og leddsmerter, hodepine, søvnvansker, influensafølelse, hjertebank, svimmelhet
- **AKTUELLE DIFFERENSIALDIAGNOSER FORSVARLIG UTELUKKET!**

•Fukuda et al 1994
•NICE 2007
•Carruthers 2007

Do diseases have a prestige hierarchy? A survey among physicians and medical students
Dag Allmar¹, Stefan Westin²

1. Hjerterinfarkt
2. Leukemi
3. Miltruptur
4. Hjernesvulst
5. Testikkelkreft
- ...
34. Schizofreni
35. Depressiv nevrose
35. Levercirrhose
37. Angstnevrose
38. Fibromyalgi

Historien om en sykdom - hjerteinfarkt

1649 Harvey - koronarkretsløpet
1800 Apoplexy of the heart
1903 Einthoven: EKG
1912 John B Herrick: hypotese om koronarobstruksjon
1918 Fred M Smith: patologisk EKG i dyreeksperimenter
"Thus, between 1912 and 1920, the clinical syndrome of acute myocardial infarction with chest pain, evolving diagnostic ECG changes, ventricular arrhythmias, and myocardial "degeneration" due to coronary occlusion became appreciated."
Moss A.J. Ann Noninvasive Electrocardiol 2004
1929 Werner Forssmann – hjertekateterisering
1954 LaDue/Wroblewski/Karmen: GOT
1970 Thallium-scintigrafi

Hva er problemene?

- Mangler vi sykdomsmodeller?
- Mangler vi grunnlag for kunnskapsbasert praksis?
- Hvilken status har disse tilstandene i den medisinske kulturen?
- Hva kan vi gjøre for å bedre situasjonen for pasienter med slike plager?
- Hvilke motforestillinger og fallgruber finnes?
- Hvordan kan MUPS gi positive utfordringer til den medisinske kunnskapskulturen?

Utfordringer og fallgruber

- Å bruke det vi har av kunnskap – utvikle kompleksitetskompetanse
- Å forholde seg til usikkerhet
- Dikotomiene subj/obj og psyk/som
- Å etablere felles forståelse mellom lege og pasient
- Å utvikle gode grep for diagnostikk, behandling og forebygging
- Hva er likt og hva er forskjellig?
- Ressurser, håp og mestring - salutogenese